

Archeologienota Meerhout Aardbezienstraat

Programma van maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

6-4-2018

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een verkavelingsvergunning te Meerhout Aardbezenstraat, waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein is gelegen in Meerhout aan de Aardbezenstraat en de Oude Vorstsebaan. Het terrein is onbebouwd en braakliggend. Het noordelijke deel is deels bebost (ca. 1900m²) met berken. De boompjes zijn nog beperkt in stamdikte. De rest van het terrein wordt ingenomen als weiland. Aan de noordelijke zijde sluit het plangebied aan op de Aardbezenstraat, aan de zuidoostelijke kant aan de Oude Vorstsebaan. In het oosten bevindt zich een akkerland en in het westen en zuiden bewoning. Kadastraal gezien bevindt het terrein zich op: Meerhout, afdeling 2, sectie D, perceel nr. 65F (deel).

Binnen de grenzen van het plangebied worden één bodemtype aangegeven. Het gaat om het type Sbm(b) dat omschreven wordt als een droge lemige zandbodem met een dikke antropogene humus A-horizont, mogelijk is nog een gevlekte textuur B-horizont aanwezig (b). Dergelijke bodems worden ook omschreven als plaggenbodems, waarbij de A-horizont minstens 60cm dik is. De droge plaggenbodem Sbm wordt in de Kempen geschikt bevonden voor teelten met geringe waterbehoefte. Veeleisende teelten geven slechts matige opbrengsten. Ze vergen een zware bemesting en een regelmatig verdeelde neerslag. Sbm is een goede aspergegrond. Een archeologisch vooronderzoek vlak ten oosten van het terrein toonde een bodemopbouw aan met een A(p)1 van ca. 35 tot 55cm dik, een A(p)2 van ca. 15 tot 20cm dik, een bruine B-horizont van ca. 20cm dik en daaronder de geelbruine zwaklemige C-horizont. Enkel in het westelijke deel van het terrein kon de verbruinde B-horizont vastgesteld worden. Elders was deze volledig opgenomen in de A(p)2. De C-horizont situeert zich tussen ca. 55 en 90cm onder het huidige maaiveldniveau.

Op de cartografische bronnen sinds de 18de eeuw wordt het gebied als landbouwzone gekarteerd. Pas op het einde van de 20ste eeuw wordt in het noorden een klein berkenbosje aangeplant. De Aardbezenstraat en de Oude Vorstsebaan worden reeds sinds de 18de eeuw gekarteerd. Bewoning wordt niet aangegeven. Het archeologisch kader toont een aanzienlijke kans op het aantreffen van sporen en vondsten vanaf de steentijd tot de middeleeuwse periode. Voor de steentijd wordt het aantreffen van *in situ* steentijdartefacten echter zeer laag ingeschat, gezien de bodemkundige gegevens. Sporen uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen kunnen verwacht worden, gezien de gekende archeologische sites in de omgeving. Bodemkundigen landschappelijk gezien sluit het plangebied aan op het naastgelegen terrein waar een vooronderzoek in 2016 werd uitgevoerd. Hier werden laatmiddeleeuwse sporen aangetroffen waaronder een druppelvormige veldoven. Voor deze periode wordt een hoge waarde aangegeven.

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig waarbij alle relevante en beschikbare bronnen teruggevonden werden en geraadpleegd. Op basis van het verslag van resultaten van het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet gestaafd worden. Wel werd duidelijk dat het terrein een matig tot hoog archeologisch potentieel kent. Daarom is het noodzakelijk om voor het volledige projectgebied dat dermate verstoord zal worden een verder vooronderzoek uit te voeren. Het geselecteerde gebied komt overeen met het volledige plangebied van 6714m² groot. Er wordt geadviseerd om vooronderzoek uit te voeren in de vorm van proefsleuven. Deze techniek is volgens een kosten-batenanalyse de beste optie om alle archeologische informatie te verzamelen. Andere vooronderzoeken (boringen, geofysisch, oppervlakteprospecties en metaaldetectie) zijn niet zinvol en dienen bijgevolg niet uitgevoerd te worden.

Figuur 1 Uitsnede uit het kadasterplan met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt.be).

2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: Antwerpen, Meerhout, Aardbezienstraat en Oude Vorstsebaan

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 199351 en Y: 202110; X: 199463 en Y: 202067

Kadastergegevens: Meerhout, afdeling 2, sectie D, perceel nr. 65F (deel).

De totale site heeft een oppervlakte van ongeveer 6714m². Op basis van de impact van de werkzaamheden dient over het volledige terrein verder vooronderzoek te gebeuren door middel van proefsleuven. De onderzoeksmethode wordt hiernavolgend verder gedetailleerd besproken.

De proefsleuven kunnen pas aangelegd worden nadat de boompjes in het noordelijke deel (ca. 1950m²) verwijderd worden, maar enkel tot op het maaiveldniveau. De stronken dienen behouden te blijven tot na het archeologisch vooronderzoek. Om deze redenen dient het onderzoek te gebeuren in een uitgesteld traject.

3. Vraagstelling

Het doel van de onderzoeken is het achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Vraagstellingen voor een proefsleuvenonderzoek:
 - Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
 - Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
 - Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
 - Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
 - Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
 - Kan een archeologische site uitgesloten worden?
 - Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
 - Kunnen de aangetroffen sporen in verband gebracht worden met sporen en structuren aangetroffen op het naburige perceel?
 - Kan het onderzoek meer informatie opleveren omtrent de ontstaansgeschiedenis van Meerhout of kent het plangebied een meer landelijke ontwikkeling?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken.

De afbakening van het onderzoeksgebied komt overeen met het volledige plangebied zoals te zien op figuur 1. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

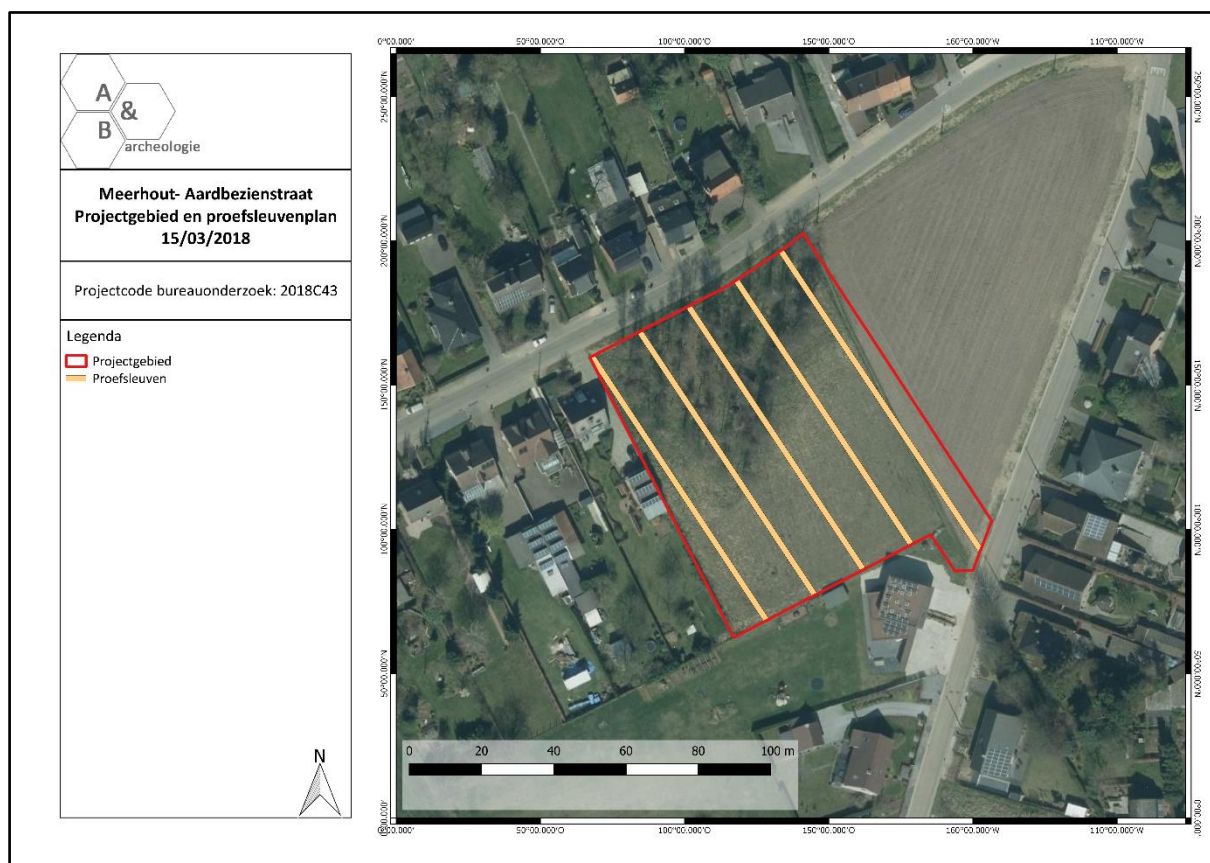
- Proefsleuvenonderzoek

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle ononderbroken proefsleuven in het onderzoeksgebied. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt). Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en NW-ZO georiënteerd. In dit geval zullen 5 NW-ZO georiënteerde sleuven aangelegd worden. Daarnaast worden extra volg-, dwarsleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Deze worden vrij gekozen door de uitvoerende erkende archeoloog tijdens het veldonderzoek. Indien om nog ongekende redenen het voorgestelde sleuvenplan dient aangepast te worden, kan dit door een goede motivering van de erkende archeoloog.

Het totale plangebied is 6714m² groot. Er wordt 10%, oftewel ca. 671m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 168m², door middel van volg-, dwarsleuven of kijkvensters. In totaal wordt zo 12,5% oftewel 839m² onderzocht. Op die manier is er een maximale info voor een minimale kost.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichtengebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. urnengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

Figuur 2 Voorstel van het mogelijk sleuvenplan op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

- Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 1 archeoloog met minstens 100 werkdagen ervaring met onderzoek op (lemige) zandgronden en meer bepaald op plaggenbodems.
- Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek in (lemige) zandgronden.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.